

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1085

מסכת שבת ב' - ח' ♦ דמאי א', א' - א', ד'

בס"ד, י"ב אדר תש"פ

השבוע בגליון

- ♦ מסכת שבת, לפי סדר ההתנהלות ביום השבת
- ♦ המשנה כותבת שמונת, והדבר אסור?
- ♦ אפיית פת וזריעת זרע - יש הבדל ביניהן

- ♦ לימוד מסכת שבת בסעודת שבת
- ♦ שבת קודש
- ♦ מלאכת הוצאה - ייחודה על פני יתר המלאכות

דבר העורך

לקראת שבת לכו ונלכה

בימים אלו לומדי הדף היומי פותחים בלימוד מסכת שבת. עוד טרם החילונו להתרגל למסכת ברכות, הנה תמה חלפה עברה לה תקופת ההתחלה, ועוד לפני שנשים לב כי אנו שקועים בהלכות שבת, דיניה ופרטיה, כבר יחלפו הימים ונאמר קדיש של סיום על מסכת שבת. כך הם החיים. עוברים עוד לפני ששמים לב שהם כאן.

כאשר אנו עומדים לפני תקופה של כחצי שנה בה נלמד את מסכת שבת, מטבע הדברים עלינו לשאול את עצמנו, מה היא הדרך הראויה ביותר ללמוד את המסכת, אלו דברים כדאי ומומלץ לעשות במהלך לימוד המסכת, כדי שאחר כך לא נצטער על דברים שהיו בהישג ידינו ולא עשינום.

★ ★ ★

אדון זלמן היה לשם דבר, לא רק בקרב בני המשפחה, הקרובים והרחוקים, כי אם גם בקרב מכרים, ידידים, יוצאי המחוז ממנו עלו הוא וזוגתו הקשישה, ובכלל, כל מי שבא עמו במגע, חש את קסמו ואת ייחודיותו.

אחת מתכונותיו הבולטות של זלמן היא רגשנות העולה אל פניו ומציפה את עיניו בדמעות מלוחות, כל אימת שקוצב הלב שלו מחיש את פעימותיו. באותה שעה שזלמן מתרגש, חיוך מקסים מאיר את פניו, הוא מספר את מיטב סיפוריו, נזכר בטובי המעשיות שעברו במורשה מדורי דורות, ומסב נחת רוח מרובה לסובבים אותו.

לא פלא, איפוא, כי בהתקרב יום הולדתו התשעים, קרוביו ובני משפחתו הענפה ארגנו מסיבת ענק לאיש העומד בראשם שנים כה רבות, וכה אהובו. הוא וקשישתו הוזמנו למסיבת 'חלקה' תמימה לבן נין כלשהו, ולהפתעתם הרבה קיבלו את פניהם בתשואות כל צאצאיהם, מבעלי שער השיבה, ועד עוללים בחיק אמהותיהם.

השמחה גאתה על גדוניה. סבא זלמן החליף את ממחטותיו ללא הרף, ותשואות רמות פרצו כאשר נכד גבה-קומה, הניף בזרוע אחת חבילה גדולה עטופה בנייר מתנות, זר פרחים בראשה ומכתב משתלשל מצידה.

מסכת שבת

מסכת שבת היא הראשונה בסדר מועד, ולא בכדי. שבת קודש שכיחה יותר מכל החגים והמועדים, והיא החמורה בהם. איסורי שבת ענשם סקילה ואילו איסורי יום הכיפורים עונשם 'כרת', ואיסורי יתר המועדים הם איסורי 'לא תעשה'. זאת ועוד, אין אח ורע למספר ההלכות והדינים שבמסכת שבת. מחמת כל הטעמים הללו היא מוקמה בראש סדר מועד.

עיקרה של המסכת הגדולה שלפנינו נסוב על פרטי האיסורים בשבת קודש, מדאורייתא ומדרבנן, ותוך כדי כך, כדרכה של תורה, הסוגיות עוסקות בנושאים רבים הנוגעים לכל התורה כולה.

הפרק הראשון במסכת דן באיסור הוצאה מרשות לרשות. תוך כדי הדיון הגמרא עוברת לדון בגדרי ארבע רשויות שנאמרו בשבת, ולאחר מכן המשניות דנות בהרחקות שונות שיש לנהוג מחשש להכשלות באיסורים או לשכחה של מצווה, וכגון, האיסור לחייט לצאת סמוך לשבת כשמחט נעוצה בבגדו, שמא יוציאנה בשבת לרשות הרבים. בהמשך הפרק הגמרא מפרטת את "י"ח דבר" שחז"ל גזרו כאשר רבו תלמידי בית שמאי על תלמידי בית הלל. רוב תקנות אלו שייכות לסדר טהרות. הפרק מסתיים בפירוט המלאכות האסורות בערב שבת מחשש שימשיכו לעשותן בשבת, ובפירוט המלאכות המותרות.

הפרק השני עוסק במצוות הדלקת נר בשבת, ואגב כך הגמרא מלבנת את פרטי הדינים של מצוות הדלקת נר חנוכה, ותוך כדי כך מובאות סוגיות נוספות בהלכה ובאגדה. לקראת סיומו עוסק פרק זה בהגדרת בין השמשות, ובדינים המיוחדים לבין השמשות. פרק שלישי והפרק שלאחריו, מיוחדים להכנות לשבת, ולאופנים שבהם מותר להשהות מאכלים על האש או להטמינם בערב שבת. מתוך הדברים הגמרא דנה ביסודות איסור "בישול" בשבת, ובמספר גדרים של איסור "מוקצה".

פרק חמישי נסוב על מצוות "שביית בהמתו", שכל דבר הנחשב 'משא' אסור לבהמה לצאת עמו בשבת לרשות הרבים. פרק זה עוסק גם בעניינים שונים, כגון, חובת מחאה ועוד. משניותיו של הפרק השישי, "במה אשה", מפרטות את החפצים שהמוציאם בשבת עובר על איסור תורה, ואת התכשיטים אשר נאסרו מדרבנן, מחשש שבעל התכשיט יורידו, יאחזו בידי וייצא עמו לרשות הרבים. פרק זה מאגד בתוכו גם סוגיות אחדות מענייני סדר טהרות.

הפרק השביעי, "כלל גדול", מונה את שלושים ותשע המלאכות האסורות בשבת, ואת הכללים אשר על פיהם נקבע מתי העושה מלאכה בשוגג חייב קרבן חטאת, והגמרא עוסקת בשאלה, באלו אופנים מחלל שבת מתחייב שני קרבנות חטאת ויותר. בשלהי פרק זה מוזכרים שיעוריהם של החפצים האסורים בהוצאה לרשות הרבים, כך גם בפרק השמיני. רובו של הפרק התשיעי אינו עוסק בענייני השבת כלל, אלא בהלכות ובדינים שנדרשו ב'אסמכתא' מן הפסוקים. בין סוגיות פרק זה נמנית סוגיית "מתן תורה" המפורסמת, ובסוף הפרק שבה הגמרא לעסוק בשיעורי הוצאה. גם הפרק העשירי עוסק בדיני הוצאה, תוך כדי התמקדות בצורת ההוצאה ובאופן שבו היא אסורה מן התורה. בפרק זה למדים את המושג היסודי "כלאחר יד", ועל "מלאכה שאינה צריכה לגופה".

זעילוי נשמת

מרת **לאה גרינפלד** ע"ה

ב"ר אברהם ז"ל נלב" ע"י באדר ב' תשמ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחי

זעילוי נשמת

הר"ר **מנחם צבי רובנר** ז"ל

ב"ר אברהם ומרת זיסל נלב" ע"י שבט תשע"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י אחיו ידידו הר"ר **דוד רובנר** שיחי - פ"ת

פנינים

דף ב/א יציאות השבת

ברכות - שבת

דרש האדמו"ר רבי יואל מסטמאר זצ"ל:

מסיימים מסכת ברכות ופותחים במסכת שבת, מדוע? מפני שבשבת אנו מתוודעים למושג "רשות היחיד". היתכן רשות פרטית? הרי "לה" הארץ ומלוואה! אמנם, כבר דנו חז"ל בדומה לזה בגמרא בברכות, שכאן קודם ברכה, אך לאחר ברכה - "הארץ נתן לבני אדם".

אחר 'ברכות' יכולה, איפוא לבוא, השבת עם רשויותיה, רשות הרבים ורשות היחיד...

דף ב/א יציאות השבת

ההוצאות חוזרות ככפליים

ההוצאות שמוציא אדם לכבוד השבת - כותב בעל "מעיינה של משנה" - שבות אליו ככפליים, כנאמר במדרש (תהלים צא), "כל עסקי שבת כפולים". הוי אומר - שתיים שהן ארבע...

דף ב/א יציאות השבת שתיים שהן ארבע

שני בישליקים שהן ארבעה

פעם באה אשה לפני בעל שדי חמד, אשר היה ידוע כבעל צדקה גדול, ובקשה הימנו נדבה לצרכי שבת. כמה דרוש לך? שאל, שני 'בישליקים', השיבה. פשפש בכיסו, הוציא ארבעה בישליקים, נתן לה ופטרה לשלום.

חששו תלמידיו כי אינו בקי בצורת מטבע והעירו לו: היא ביקשה שניים בלבד, ואילו הרב ארבעה נתן לה!

חיך ה"שדי חמד" ואמר להם: נו, 'יציאות השבת - שתיים שהן ארבע' ("מעיינה של משנה").

דף ב/א בעל הבית בפנים

אין 'עני בפנים'

בעל דברי יחזקאל משינאוואו זצ"ל נשאל על ידי אחד מחסידיו על אודות רכישת בית יקר.

- **התשאר** בידך פרוטה לפרוטה אחר קנייה זו? - **לא**, אני משקיע בה את כל רכושי.

- **אם** כן, אל תקנה! במשנה מצינו "בעל הבית בפנים", אבל "עני בפנים" לא מצאנו כלל וכלל... ("אדמו"רי בית צאנז").

דף ד/א לכי תיכול עלה כורא דמילחא

המלח - מחכים

כאשר עמדו 'חכמי הכימאי' על הבחינה, כותב בנו של ה'נודע ביהודה' בהקדמת ספרו של אביו, הם מצאו שבגוף האדם יש מלחים, ונמצאו במופת שכל אדם אשר בעת חייו היה יותר חריף ובעל שכל - יש בו יותר מחלקי מלח.

זה הוא, הוא מפרש, מקור הביטוי המופיע בגמרא קידושין (כט/ב) ב'זריז וממולח'.

יש מפרשים, שלכן אמר רבא לרב נחמן, דרך מליצה, - 'לכי תיכול עלה כורא דמילחא' ותהיה ממולח יותר או אז תבין הדבר לאשורו... ("פרדס יוסף" ויקרא ב/ג).

מסדר המשנה, לפתוח את מסכת שבת במלאכת הוצאה דווקא, אשר פרטיה ודקדוקיה נשנו על ידו בעוד פרקים ראשונים ואחרונים רבים דנו בשאלה זו, החל מן הריב"א המובא בבעלי התוספות בגמרתנו, וכלה במהר"ל מפראג והגאון מוילנא.

מסכת שבת, לפי סדר ההתנהלות ביום השבת: יש ראשונים המבארים כי מסכת שבת מסודרת החל מערב שבת ועד צאתה. המשנה השלישית של הפרק (יא/ב) עוסקת בכך שלא ייצא החייט במחטו בערב שבת, שמא יוציא את המחט בשבת. לאחר מכן המשניות עוסקות בהדלקת הנרות, הטמנת האוכל בערב שבת, וכן הלאה. רבינו הקדוש חש כי אי אפשר לפסוק הלכה: "לא ייצא החייט במחטו", ללא מתן רקע על מלאכת הוצאה, ולפיכך הוא החל לבאר את מלאכת הוצאה (ר"ת בתוס').

הרמב"ם מבאר (בפירוש המשניות), כי מלאכת הוצאה היא השכיחה והרווחת יותר בשבת, ומלבד זאת היא היחידה שאפשר לבצעה ללא כלי מלאכה, ולפיכך עלולים להכשל בה יותר מבמלאכות אחרות. זאת, ועוד: מלאכת הוצאה אינה נראית כ'מלאכה' בעיני האנשים, ולפיכך רבי יהודה הנשיא חיזקה והדגישה בהקדישו לה את המשנה הראשונה במסכת.

המאירי מנמק את הקדמת מלאכת הוצאה בכך שמלאכה זו היא הגדולה במלאכות, ו"רוב ענייני המסכתא תלויים בה" - רשויות, שיעורי הוצאה, איסורי מוקצה ועוד.

ואילו הגאון מוילנא, הפני יהושע ואחרונים נוספים מטעימים את הקדמתה של מלאכת הוצאה ברעיון פשוט: על מלאכת הוצאה נצטוונו עליה בתורה במפורש (שמות טז/ט): "שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי"; לדעת ראשונים רבים, לאו זה מתייחס ל'הוצאה' לרשות הרבים (עיי' רמב"ן ועוד בעירובין יז/ב. הרמב"ם חולק, עיי' ספר המצוות לאוין שכ"א, ובהשגות הרמב"ן שם).

זאת, ועוד: מלאכת הוצאה היא גם הצינוי הראשון שניתן לנו לגבי שבת קודש (ראה חידושי הלכות של מסכת שבת, ברכה משולשת למהרצ"א מדינוב, לפני יהושע).

מעניין ביותר הסברו של מהר"ץ חיות (בסוגיינתו) המנמק בסברות נאות מדוע מוקמה משנת 'עני ובעל הבית' דווקא בראש פרקנו ומסכתנו.

במשנה להלן (ג/ב) נאמר, כי בעליית ביתו של חנניה בן חזקיה גרון התקיים מעמד מיוחד בנוכחות גדולי הדור, חכמי בית שמאי וחכמי בית הלל, ובאותו מעמד נגזרו שמונה עשר גזרות הידועות בכינויין "י"ח דבר". בגמרא (יד/ב-טו/א) מסופר, כי באותה עלייה נידונו שלושים ושה דיונים הלכתיים. על אודות שמונה עשר מהם הוסכם על פי הרוב כי יש לגזרם, ואילו לגבי שמונה עשר הדיונים הנותרים, לא הצליחו הנאספים להגיע לכלל הכרעה והם נותרו במחלוקת.

אולם, בתלמוד הירושלמי (שבת פרק א' הלכה ד') מבואר, כי באותו מעמד נידונו חמישים וארבע הלכות! על שמונה עשרה מתוכן לא התעורר כל וויכוח, הכל הסכימו כי יש לתקן ולגזרן. שמונה עשרה הלכות נוספות הוכרעו על פי הרוב, ושמונה עשרה התקנות הנותרות נותרו במחלוקת ולא הוכרעו.

הרמב"ם (בפירוש המשניות) נוקט כדעת הירושלמי, הוא טורח למנות את כל חמישים וארבע ההלכות והוא ממיין לקבוצות. ממניינו של הרמב"ם עולה, כי כל הדינים שנאמרו במשנתנו, במשנה הבאה אחריה (ט/ב) ובמשנה שלאחריה (יא/א) הן שמונה עשר ההלכות אשר לגביהן לא התעוררה כל מחלוקת והכל הסכימו לאסרן פה אחד.

אכן, לאחר שלש המשניות האלו, המשנה הרביעית (ג/ב) פותחת במילים: "ואלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון". לאמר, מכאן ואילך המשנה מונה את ההלכות שהחכמים נחלקו לגביהן והן הוכרעו על פי הרוב. נהיר וברור מעתה, מדוע רבי הקדוש סידר את משנת 'עני ובעל הבית' בתחילה, מפני שהיא נמנית על שמונה עשרה ההלכות שהכל הסכימו לגביהן.

לאור זאת מתיישבת מאליה תמיהה עתיקת יומין. המשנה הבאה (ט/ב) עוסקת בדברים שאין להם כל קשר להלכות שבת: "לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל, לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין. ואם התחילו - אין מפסיקין. מפסיקין [לקריאת שמע] ואין מפסיקין לתפלה". מה לתקנות אלו ולשבת קודש? ברם, הסברו של מהר"ץ חיות חופף גם על משנה זו, שתקנות אלו נמנות על שמונה עשרה ההלכות המוסכמות שנשנו בעלית חזקיה בן גרון, ולפיכך הן נמנו בפרקנו.

כל הפרק הראשון, איפוא, מסכם מהר"ץ חיות, לא נקבע "לפי הנהוג יותר, ולא לפי חומר האיסור, רק כל פרק קמא דשבת נסדר לפי סדר ההלכות אשר נאמרות בעליות חזקיה בן גרון".

מהר"ץ חיות חותם את דבריו: "זוה אמת".

מה היא מלאכת הוצאה, מה הם גדריה המדוייקים? על כך במאמרים הבאים, בעזרת ה'.

דף ג/א בבא דרישא פטור ומותר

המשנה כותבת שמותר, והדבר אסור?

"פטור".

הביטוי "פטור" אינו מבטא היתר לעשיית דבר, כי אם פטור בדיעבד, לאמר, לאחר שהדבר נעשה אין להעניש את מבצעו. לפיכך, גמרתנו מדגישה כי בעל הבית שבו עוסקת המשנה הוא "פטור ומותר". שהנה, למדנו במשנה, כי בעל הבית העומד בתוך ביתו ובידו נתון חפץ כל-שהוא, ועני העומד מחוץ לבית הכניס את ידו לתוך החצר, נטל את החפץ מיד בעל הבית ולקחו אליו, העני

הוקדש לעילוי נשמת

מרת **הנטשע פלדמן** ע"ה

ב"ר שלמה אליהו גולדברגר ז"ל

נלב' ע"ט באדר תשס"ט **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בנה ידידנו

ה"ר **שלמה פלדמן** ומשפ' שיחיו - גבעתיים

הכל יודעים כי אסור לזרוע בשבת. התבוננות קלה מעלה כי האיסור הינו בהטמנת הזרע בקרקע ולא בהשרשת הזרע, שהרי הזרע אינו מתחיל להשריש בקרקע ביום זריעתו (עיין ראש השנה י"ב, פסחים נה/א). הוי אומר: עצם פעולת הזריעה, הטמנת הזרע בקרקע - אסורה, אף על פי שעיקר הזריעה מיועדת להשרשת הזרע אשר תתרחש לאחר השבת. העלנו, איפוא, בחכתנו, שני דינים. במלאכת אופה למדנו, כי אם הבצק הוצא מן התנור בטרם אפייתו - מכניס הבצק פטור. ואילו במלאכת זרוע למדנו, כי אף על פי שהשרשת הזרע בקרקע מתרחשת אחר השבת, הזרוע חייב. האם אפשר להקיש בין שתי המלאכות וללמוד מאחת לרעותה? הרש"ש סבור שכן! ולפיכך הוא מסיק, כי כשם שהזרוע בשבת חייב, למרות שתוצאת הזריעה מתרחשת לאחר השבת, כך גם המכניס בצק לתנור חייב, אף על פי שהוא נאפה לאחר השבת. וכן להיפך, כשם שהמוציא את הבצק מן התנור בטרם אפייתו - פטור, כך גם המוציא את הזרע בטרם השריש - פטור.

סברה יפה, וגם חזקה, זו, נמוגה על שולחנו של בעל "מנחת חינוך" (מצווה רצ"ח אות י"ד), לאחר שהוא הציב מחיצה גבוהה בין מלאכת זריעה לבין מלאכת אפייה. "אופה" הוא אדם שהבצק שלו נאפה. "זורע" הוא אדם שהכניס זרע לאדמה, באופן שהזרע עתיד לצמוח. יהיה זה בלתי נכון לומר, כי אופה הוא אדם המכניס בצק לתנור, אדם זה אינו "אופה" לעומת זאת, מלאכת "זריעה", כך גם מורה שמה, היא זריעת הזרע בקרקע. לכשנתבונן בשתי מלאכות אלו, גם נמצא הבדל מציאותי ביניהן, המסייע להמחשת הגדרתו של בעל "מנחת חינוך". פעולת האפייה היא מעשה אדם. הוא מכין את הבצק, מכניסו לתנור, הוא שולט על החום ועל קרבת הבצק לאש; הוא אופה. לא כן הזרוע זרע באדמה, סיים את מעשהו, ומעתה הוא נושא את עינו אל משיב הרוח ומוריד הגשם. מעתה, איסור מלאכת אפייה כולל בתוכו הן את פעולת הכנסת הבצק לתנור והן את אפיית הבצק, ואם אחת מהן לא נעשתה ביום השבת, האופה פטור. ברם, מאחר שפעולת הזריעה מתמקדת בהטמנת הזרע בקרקע בלבד, אין כל סיבה לגרור את התוצאה, את ההשרשה, אל האיסור. לפיכך, מסיק בעל "מנחת חינוך" בדיוק להיפך מהרש"ש: הזרוע בשבת והוציא את הזרע טרם השריש - חייב, ואילו האופה בשבת והבצק נאפה במוציא שבת - פטור.

קראו נא שורה אחת בגמרתנו, כותב בעל "אפיקי ים" (ח"ב סי' ד' ענף ג'), ותמצאו עצמכם תמהים על הרש"ש. הגמרא אומרת שהואיל ואדם אינו חייב קרבן חטאת אלא אם כן כל המלאכה שעשה בשבת נעשתה בשוגג, אם פעולת הכנסת הבצק לתנור נעשתה בשוגג, הוא שכח שהיום שבת, אך לאחר מכן, בשעה שהבצק נאפה בתנור, הוא נזכר שהיום שבת ושוב אינו שוגג, הוא אינו מביא קרבן חטאת. לכשנעיין קמעא בהלכה זו שבגמרתנו נמצא, כי אפיית הבצק היא חלק בלתי נפרד מאיסור מלאכת אופה, כדעת בעל "מנחת חינוך", שאם לא כן, אם אפיית הבצק אינה נדרשת אלא כדי ליצור תכלית להכנסת הבצק, מה ענייננו אם בשעת אפיית הבצק הוא היה שוגג או מזיד. אין זאת, אלא שאפיית הבצק היא חלק מאיסור מלאכת אופה, ומשהיה האדם שוגג באותה שעה, אין המלאכה נחשבת כמי שנעשתה כולה בשוגג (ועיין "אגלי טל" זרוע ס"ק ח', וש"ת "אבני נזר" או"ח סי' נ"ח, ש"ת "חלקת יואב" או"ח סי' י", "משכנות יעקב" סי' קט"ז).

חייב מפני שעקר חפץ מרשות היחיד, הוציאו לרשות הרבים והניחו בה, אולם בעל הבית פטור, שלא עשה כלום, ולא זו בלבד, אלא, שכאמור, התנהגותו מותרת.

הראשונים נסערו למראה הגמרא המתירה לבעל הבית לנהוג כן, הרי בכך שהוא פושט את ידו ובה חפץ, הוא עובר על איסור 'ולפני עור לא תתן מכשול', מפני שבהגשת החפץ לעני נכשל הלה באיסור מן התורה, איסור הוצאה בשבת (עיי' תוס' ד"ה "כבא דרישא פטור ומותר").

בעלי התוספות מתרצים, כי המשנה עוסקת בעני נכרי, ולפיכך בעל הבית אינו מכשילו במאומה. אך דעתם של הראשונים (הר"ן - הרא"ש) אינה נוחה עם הסבר זה והם שוללים אותו, מפני שלדעתם, אין להעמיד את המשנה במקרה מסויים, של נכרי דווקא.

לפיכך מבארים הראשונים (תוס' ישנים, רא"ש סי' א' ועוד), כי אכן המשנה והגמרא לא התכוונו להתיר לבעל הבית לנהוג כן, אלא הן ציינו כי בעל הבית לא עבר על איסור **שבת**, אך אמנם הוא עבר גם עבר על איסור לפני עור.

אכן, שולחן ערוך (או"ח סי' שמ"ז) פוסק, כי בעל הבית אינו רשאי לסייע לעני במלאכת ההוצאה.

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל מוסיף לבאר את הדברים. לכאורה, איזו עילה המריצה את המשנה ואת הגמרא לציין מקרה שאסור לעשותו, ולכתוב כי הוא מותר. מדוע היה עליהן לכתוב בלשון זו? הרי בעל הבית עבר על איסור לפני עור. אין זאת, אלא שקיים הבדל תהומי בין אדם שעבר על איסור חילול שבת, לבין אדם שעובר על איסור לפני עור, והמשנה באה להדגיש, כי בעל הבית אינו נחשב מחלל שבת. מה הוא הבדל זה?

ובכן, העובר על עבירה אחת אינו נחשב מומר לכל התורה, אולם המחלל את השבת בפרהסיא [לפני עשרה יהודים], אף על פי שהוא מקפיד ביתר מצוות התורה על קלה כבחמורה, הרי הוא נחשב מומר לכל התורה כולה, שחיטתו פסולה, ועוד (עיי' חולין ה"א, ורמב"ם הל' שבת סוף פרק ל'). מעתה, חילוק זה המשנה ביקשה להדגיש - בעל הבית זה אכן אינו נוהג כהוגן, הוא עובר על איסור לפני עור, אך מומר אינו! לפי שאינו מחלל את השבת [ועיי"ש עוד שלדעת אחרונים רבים, דין זהה למחלל שבת באיסורים דרבנן].

דף ד/א פת בתנור

אפיית פת זריעת זרע - יש הבדל ביניהן

דיון מרתק התפתח בין שורות גמרתנו, והאחרונים דנו בו בהרחבה, כאשר השיטות השונות קוטביות באופן מעורר השתאות.

הנה, אנו לומדים כי המכניס בצק לתנור בשבת והבצק נאפה בשבת, חייב מיתה. אם עשה כן בשוגג - חייב קרבן. אם וכאשר הבצק הוצא מן התנור בטרם נאפה, מכניס הבצק פטור, שהרי לא עבר על מלאכת אופה, הבצק לא נאפה. נמצאנו למדים, כי אין די בהכנסת הבצק לתנור לשם אפייה, אלא יש צורך באפייתו בפועל כדי להתחייב באיסור.

שני חלקי האפיה: הבה נבודד את שני חלקי האפייה - הכנסת הבצק, ואפייתו - ונבדוק מי מהם מהווה את עיקר איסור מלאכת אפייה. הבדיקה פשוטה ביותר. יהודי הכניס בצק לתנור לפני צאת השבת, והבצק נאפה לאחר מוצאי שבת. במקרה זה הבצק נאפה, אך לא בשבת. האם הוא חייב או פטור? וכי תאמרו, מה צדדים יש בדיון זה, ובכן, פנים רבות לו, ואנו נתייחס לאלו העולים מתוך סוגייתנו.

צעילוי נשמת

הרב **יהודה זאב קוטלייר** ז"ל
ב"ר יעקב ז"ל נלב"ע י"ז באדר ב' תשס"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הרב **משה צבי יוסף הלפרן** ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע ט"ו באדר תשל"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו משפחות הלפרן שיחיו